

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
АСПІРАНТІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ

(Суми, 21-22 квітня 2014 року)

ТОЛЕРАНТНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СВІТУ

Кананихіна О. М., Шевченко Г. А.

Одеська національна академія харчових технологій

Стрімкий наступ ери глобалізації, яка характеризується нарощуванням інтегративних процесів у світовій економічній системі, міжнародною уніфікацією політико-правових норм, збільшенням значущості міжнародного права, технологічною стандартизацією, зростанням регулятивної ролі наднаціональних організацій, глобальним розповсюдженням масової культури, стандартизованої продукції тощо, супроводжується системним ускладненням та розвитком взаємозв'язків і взаємозалежностей людей та держав: відбувається формування планетарного інформаційного простору,

світового ринку капіталів, товарів та послуг, інтернаціоналізація техногенних проблем, виникнення і стрімкий розвиток міжетнічних конфліктів і т. д.

У такій ситуації виникає необхідність у формуванні парадигми нової глобальної етики, філософії сучасного світу, яка обумовить нові форми взаємовідношень цивілізацій, культур, держав і народів.

До ідеї терпимості зверталось багато мислителів минулого: Аврелій Августин — у період пізньої античності, Б. Спіноза — у Новий час, Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро — у час Просвітництва; слов'янські філософи — В. Соловйов, П. Флоренський, М. Бердяєв, а Ф. М. Достоевський писав: «Способность примирительного взгляда на чужое есть высочайший и благороднейший дар природы, который дается очень немногим ...» [1].

Інтелектуальну традицію теоретичного обґрунтування принципів толерантності було засновано Д. Локком, І. Кантом і Д. Міллем. Ліберальна терпимість є таким способом відношення до іншої людини, при якому особливості її приватного життя сприймаються байдуже, відбувається деполітизація часткових відмінностей.

Сучасні науковці продовжують дослідження феномену толерантності та розуміють її як «готовність прийняти інших такими, як вони є, і взаємодіювати з ними на основі розуміння і згоди» [2]; «странную ценность воздержания от применения своей силы во вред принципиально неприемлемому отклонению» [3] тощо. У науковій літературі сьогодні існує чотири методологічних підходи до толерантності: 1) аксіологічний; 2) ідеально-типологічний; 3) онтолого-історичний; 4) «конфліктний».

Аксіологічний підхід розуміє толерантність як «ціль-у-собі» (Г. Маркузе), «благо-у-собі» (П. Ніколсон), як одну з основних цінностей ліберальної демократії. Представники ідеально-типологічного напрямку, наприклад, Д. Ролз, вбачають у толерантності моральний ідеал, до якого повинно прагнути суспільство. Прихильники онтолого-історичного дослідження толерантності трактують останню як певний спосіб співіснування соціальних груп в історії (М. Уолцер). «Конфліктний» підхід (Ш. Муфф, Ж. Лаклау) розуміє толерантність не як відміну боротьби, не як протилежність їй, а як боротьбу, проте у межах, які задає практика боротьби і які неможливо встановити апріорно. Наприклад, у моделі «агоністичного плюралізму» Ш. Муффа ціллю демократичної політики вважається

таке конструювання опонента, коли він перестає розумітися за ворога, якого потрібно знищити, і стає суперником, тобто тим, з чийми ідеями ми ведемо боротьбу, але у чьому праві відстоювати свої ідеї ми не сумніваємось.

Але толерантність як цінність і соціальна норма громадянського суспільства, яка має прояв у праві усіх громадян бути різними, забезпеченні гармонії між різними соціальними групами, повазі до різноманіття світових культур, цивілізацій, народів, готовності до порозуміння і співпраці з людьми, які відрізняються за зовнішністю, мовами, вірою, звичками тощо, стає парадигмою філософії сучасного світу у тому смислі, що в умовах глобалізації затвердження норм толерантності це і необхідна умова стабілізації міжнародних відносин, чинник подолання зростання агресії, насильства, і рух за збереження національної культури, самобутності та унікальності кожного етносу, конфесії й т. д.

У такому світлі толерантність сприяє формуванню у суспільній та індивідуальній свідомості гуманістичних настанов на затвердження ідей діалогу культур — нової системи цінностей як реальної можливості руху людства до цивілізаційного синтезу за умови збереження єдності різноманіття культур.

Боротьба за толерантність у контексті глобалізації світу є боротьбою, перш за все, за збереження своєї національної культури, своєї самобутності, за багатонаціональний розквіт світу. Разом з тим, затвердження норм толерантності є однією з необхідних умов стабілізації міжнародних відносин, попередження подальшого прояву конфліктів на національній основі, чинник запобігання зростання агресії, насильства, послаблення міжетнічної напруги у світі.

Список літератури

1. Достоевский Ф.М. Политическое завещание. Сб. статей за 1861-1881. — М., 2006. — С. 13.
2. Дробижева Л.М. Социальные проблемы межнациональных отношений в современной России. — М., 2003. — С. 305.
3. Социология межэтнической толерантности. — М., 2003. — С. 15.